

3. Hodnocení regionálních rozdílů podle funkčních regionů

Územní celky lze kromě administrativně správního vymezení hodnotit i z jiného hlediska, z pohledu funkčnosti. **Funkční region** pak představuje dynamicky se vyvíjející územní celek založený na vzájemné vazbě centra a zázemí. Funkční region vzniká na základě potřeb spolupráce obcí v konkrétní oblasti nebo podle daného účelu. Jedním z nejdůležitějších funkčních regionů jsou pracovní mikroregiony, kterých bylo v Plzeňském kraji vymezeno dvanáct.

3.1. Pracovní regiony

Pracovní regiony byly vymezeny na základě dat o dojíždě za prací (údaje ze SLDB 2001) s cílem zachytit a poskytnout reálný obraz o rozmístění pracovních příležitostí, včetně stanovení rozsahu pracovních mikroregionů bez ohledu na jejich administrativní uspořádání. Pracovní region v tomto pojetí je podrobně definován v publikaci *Dojíždka za prací a do škol v Plzeňském kraji* (kapitola 2.8), kterou vydala Krajská reprezentace ČSÚ Plzeň v roce 2004. Tato publikace obsahuje podrobný metodický výklad stanovení mikroregionu, základní informace nejen slovem, ale i formou tabulek a kartogramů, včetně mapy mezikrajských a meziokresních přesahů pracovních regionů.

Do Plzeňského kraje nepřesahovala do pracovních regionů žádná obec sousedních krajů, avšak několik obcí Plzeňského regionu přesahovalo do Středočeského, Jihočeského, Karlovarského a Ústeckého kraje.

Tab. 3.1.1 Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pracovních mikroregionů

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1.1.2003	rozloha (v km ²)	počet obcí	počet obyvatel	Pracovní mikroregiony podle dojíždky za prací v roce 2001	rozloha (v km ²)	počet obcí	počet obyvatel
PLZEŇSKÝ KRAJ	7 561	506	550 688	PLZEŇSKÝ KRAJ	7 270	485	542 389
PLZEŇ	261	17	180 748	PLZEŇ	1 851	149	272 272
Blovice	223	19	10 946				
Nepomuk	309	26	11 272				
Stod	259	24	20 865				
Horšovský Týn	289	18	13 492	DOMAŽLICE	1 022	72	48 978
DOMAŽLICE	763	58	39 243				
				<i>Holýšov</i>	119	14	9 866
KLATOVY	906	47	50 485	KLATOVY	1 005	48	53 414
Horažďovice	259	20	12 258	Horažďovice	205	18	10 924
Sušice	781	30	25 200	Sušice	698	27	22 747
Přeštice	271	30	19 937	Přeštice	167	19	11 945
Kralovice	659	44	21 941	Kralovice	280	25	9 967
Nýřany	628	54	47 074	Nýřany	101	10	10 948
ROKYCANY	575	68	45 788	ROKYCANY	418	51	39 505
TACHOV	948	27	34 790	TACHOV	948	27	34 790
Stříbro	431	24	16 649	Stříbro	457	25	17 033

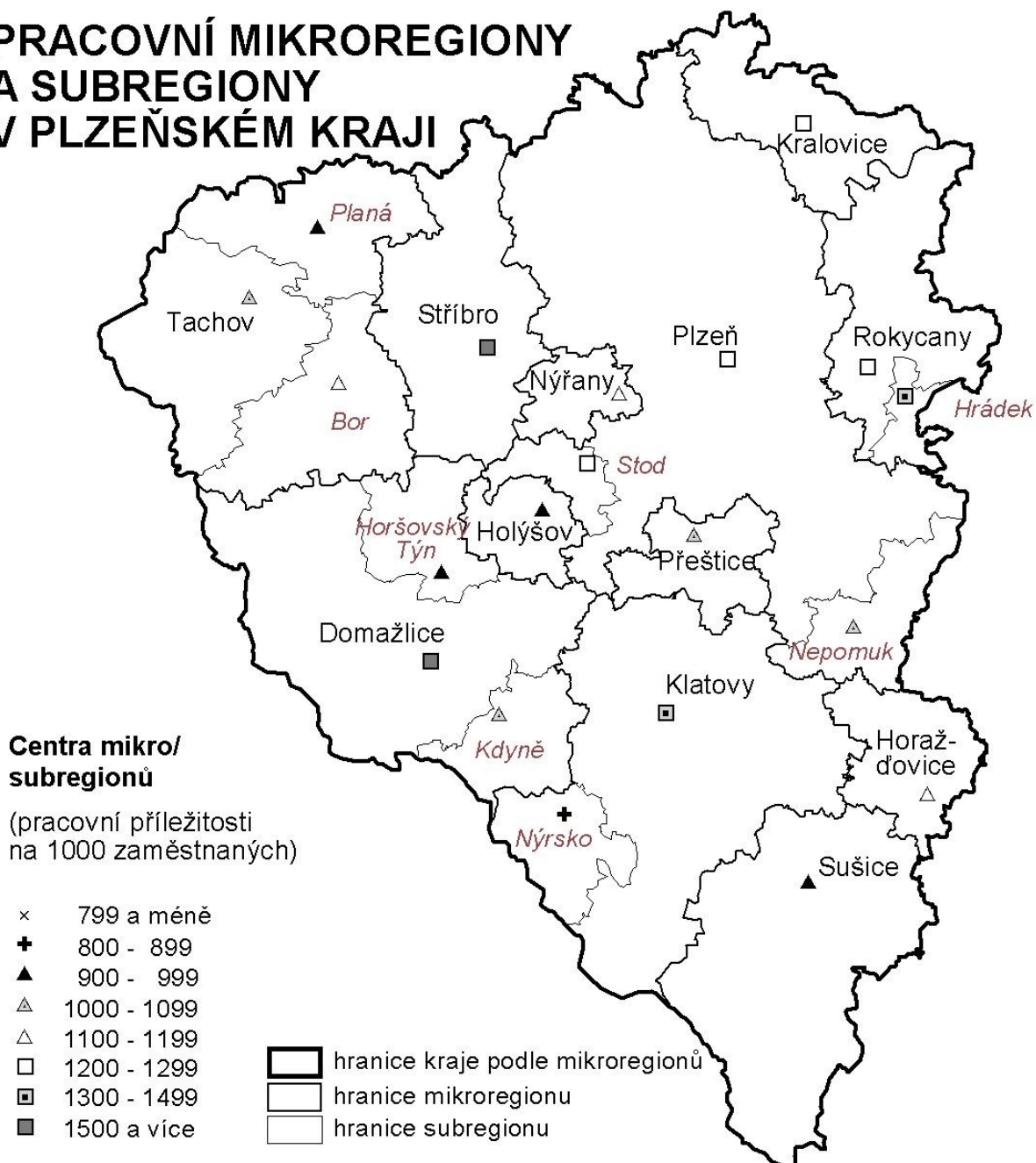
Všechna data se vztahují k datu sčítání lidu, domů a bytů 2001

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

V Plzeňském kraji z 15 SO ORP vzniklo 12 pracovních regionů. Čtyři SO ORP (Plzeň, Blovice, Nepomuk a Stod) se sloučily do jednoho pracovního mikroregionu Plzeň. Z hlediska rozlohy největším pracovním mikroregionem je právě Plzeň, který má i nejvíce pracovních míst v regionu. Dalšími významnými mikroregiony jsou Domažlice a Klatovy, dále Rokycany a Tachov. Jedná se o města, která do roku 2003 plnila funkci okresních měst. Nejmenším pracovním mikroregionem co do velikosti území a počtu obcí je město Nýřany v okrese Plzeň-sever.

Základní rozdíl mezi stanovením pracovních mikroregionů z hlediska dojížděky za prací a administrativně správním členění území je v odlišném pojetí center v zázemí Plzně. Zatímco při regionalizaci pracovních regionů je základním měřítkem uspokojit pracovní poptávku obyvatel centra či přilehlých obcí, do současného administrativně správního uspořádání se promítá demografický vývoj těchto center, úroveň infrastruktury a v neposlední řadě i dopravní dostupnost okolních měst. V okresech s menším vlivem Plzně je podobnost vymezených regionů se současným územně správním členěním relativně vysoká.

PRACOVNÍ MIKROREGIONY A SUBREGIONY V PLZEŇSKÉM KRAJI

Porovnání pracovních mikroregionů podle dostupných údajů, charakterizujících mikroregion z hlediska demografického, ekonomického a sociálního vývoje poskytují následující tabulky.

Tab. 3.1.2. Pozemky, bytová výstavba a obce v Plzeňském pracovním regionu

	Rozloha			Podíl orné půdy na zemědělské (%)	Dokončené byty 2001 - 2005		Daňové příjmy obcí (Kč/obyv.) průměr 2003 - 2005	Míra investování obcí (%)
	celkem (km ²)	podíl (%)			na 1000 obyvatel	podíl (%) v rod.domech		
		zemědělská půda	lesní pozemky					
Pracovní region	7 270	50,7	39,3	69,1	16,9	39,2	10 609	30,6
v tom mikroregiony:								
Domažlice	1 022	54,2	37,9	65,9	20,1	37,9	8 462	37,1
Holíšov	119	52,8	38,0	86,2	33,2	19,5	7 002	50,6
Horažďovice	205	66,3	20,5	73,9	19,4	18,8	7 868	36,2
Klatovy	1 005	51,8	38,1	55,9	16,8	44,4	7 923	32,6
Kralovice	280	56,0	35,8	87,9	14,3	39,9	6 962	26,9
Nýřany	101	65,0	25,0	88,3	12,1	37,1	7 466	22,0
Plzeň	1 851	52,8	35,4	76,1	16,6	41,1	13 258	28,6
Přeštice	167	64,1	27,7	76,6	19,0	49,3	7 586	28,3
Rokycany	418	50,0	39,6	76,1	14,0	55,0	7 895	33,7
Stříbro	457	52,4	39,0	77,5	14,8	14,7	8 030	22,9
Sušice	698	31,7	57,7	41,1	17,2	39,7	8 319	40,2
Tachov	948	46,2	45,3	63,9	14,5	27,8	7 827	24,3

Intenzita bytové výstavby byla nejvyšší v pracovním mikroregionu Holýšov, kde je také výrazná převaha vyjíždky nad dojíždkou. Nejvyšší podíl dokončených bytů v rodinných domech vykazuje mikroregion Rokycany, též s výraznou převahou vyjíždky nad dojíždkou. Obdobná situace je i v pracovním mikroregionu Přeštice. Nejvyšší daňové příjmy na obyvatele byly dosaženy v pracovním mikroregionu Plzeň, nejnižší naopak v Kralovicích. Nejvyšší míra investování byla dosažena v pracovních mikroregionech s relativně nejmenšími příjmy.

Tab. 3.1.3 Sídlní struktura a obyvatelstvo Plzeňského pracovního regionu k 31. 12. 2005

	Zkratka ČSÚ	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo					Průměr na 1 obec		Počet obyvatel na 1 km ²
				celkem	podíl (%)				rozloha (km ²)	obyvatelstvo	
					ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více let			
Pracovní region	PLPR	480	7270	543 158	51,0	14,3	70,9	14,7	15,1	1 132	74,7
v tom mikroregiony:											
Domažlice	Dom	72	1022	49 057	50,6	15,1	71,5	13,4	14,2	681	48,0
Holíšov	Hlv	14	119	10 019	50,6	15,0	71,1	13,9	8,5	716	84,5
Horažďovice	Hor	18	205	10 883	51,0	14,7	68,9	16,4	11,4	605	53,1
Klatovy	Klt	45	1005	53 364	50,7	14,8	71,1	14,1	22,3	1 186	53,1
Kralovice	Krl	25	280	9 973	49,8	15,3	69,7	15,0	11,2	399	35,7
Nýřany	Nyr	10	101	10 972	50,6	15,8	71,4	12,8	10,1	1 097	108,6
Plzeň	Plz	147	1851	272 756	51,4	13,7	70,8	15,5	12,6	1 855	147,3
Přeštice	Pce	19	167	12 026	50,6	15,0	69,9	15,0	8,8	633	72,2
Rokycany	Rok	51	418	39 391	50,8	14,0	70,0	16,0	8,2	772	94,1
Stříbro	Str	25	457	17 044	50,5	15,6	72,3	12,1	18,3	682	37,3
Sušice	Suc	27	698	22 533	51,0	14,1	69,7	16,2	25,9	835	32,3
Tachov	Tch	27	948	35 140	50,1	16,0	73,0	11,0	35,1	1 301	37,1

Hodnocení podle poměrného ukazatele indexu stáří ukazuje na příznivou situaci v pracovních mikroregionech Tachovska a Stříbrska, kde hodnota tohoto ukazatele dává do budoucna naději zajištění pracovních sil z vlastních zdrojů, opačná situace je však v mikroregionech Horažďovice, Sušice a Rokycany, kde index stáří má poměrně vysokou hodnotu a svědčí o budoucí potřebě pracovních sil v těchto mikroregionech.

Tab. 3.1.4. Pracovní místa v pracovních regionech podle SLDB 2001

	Pracovní místa v pracovním regionu							Saldo dojížďky
	celkem	z toho se zjištěným odvětvím	z toho podíl (%)				na 1 000 zaměst. bydlících v regionu	
			zeměděl. a lesnictví	průmysl	staveb- nictví	služby		
Pracovní region	256 694	245 910	6,6	33,9	8,9	50,7	981	-5 049
v tom mikroregiony:								
Domažlice	23 829	22 208	12,0	36,2	6,9	44,9	972	-690
Holýšov	3 733	3 574	9,3	51,3	7,2	32,2	766	-1 138
Horažďovice	5 025	4 912	11,2	46,9	9,7	32,3	986	-70
Klatovy	25 405	24 722	9,7	32,6	7,8	49,9	989	-288
Kralovice	3 904	3 761	22,2	27,0	5,7	45,1	842	-731
Nýřany	5 043	4 800	3,1	66,1	4,3	26,6	913	-483
Plzeň	134 421	129 385	3,5	29,5	10,5	56,5	1 021	2 792
Přeštice	4 491	4 327	13,3	37,5	10,8	38,4	772	-1 328
Rokycany	16 596	15 848	6,9	40,0	7,0	46,2	887	-2 109
Stříbro	8 252	7 786	7,4	46,4	7,2	38,9	1 038	299
Sušice	8 484	8 113	13,6	30,1	7,7	48,6	852	-1 469
Tachov	17 511	16 474	9,0	39,9	5,1	46,0	1 010	166

Tab. 3.1.5 Nezaměstnanost v Plzeňském pracovním regionu k 31. 12. 2005

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání	Podíl z celkového počtu uchazečů v %						Míra nezaměstnanosti v % ¹⁾	
		dosaži- telných	osob ve věku		osob s délkou evidence		žen	uchazeči o zaměstnání	
			do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		celkem	dosažitelní
Pracovní region	20 140	94,2	17,9	27,2	48,9	34,3	53,8	7,154	6,740
v tom mikroregiony:									
Domažlice	1735	97,8	15,8	29,0	44,8	38,9	55,2	6,740	6,592
Holýšov	345	98,0	18,0	29,9	44,1	37,1	54,2	6,750	6,613
Horažďovice	2302	94,0	18,7	26,5	53,0	31,9	50,2	8,456	7,949
Klatovy	423	96,5	18,0	26,5	50,1	36,4	53,9	7,861	7,582
Kralovice	1345	95,5	18,2	23,7	54,4	30,6	55,5	12,152	11,601
Nýřany	8681	91,8	18,0	26,8	50,6	31,0	54,9	6,114	5,613
Plzeň	323	95,0	15,2	27,6	56,0	25,4	56,0	5,303	5,040
Přeštice	439	94,5	19,6	21,4	42,4	39,9	55,1	8,571	8,102
Rokycany	319	93,4	24,5	27,0	58,3	25,7	46,1	5,460	5,101
Stříbro	1460	93,4	17,0	31,7	41,7	43,5	55,3	7,225	6,745
Sušice	1843	98,8	18,4	27,8	43,0	39,8	48,5	9,788	9,671
Tachov	925	98,6	16,2	28,8	44,1	43,0	56,6	10,351	10,206

1) míra nezaměstnanosti je vypočtena jako podíl registrovaných uchazečů o zaměstnání celkem (od roku 2005 pouze dosažitelných) a obyvatel ekonomicky aktivních (podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001)

Rozdílná míra nezaměstnanosti proti hodnotě tohoto ukazatele dosažené ve SO ORP může být v některých případech odlišná, neboť ve své struktuře se pracovní mikroregiony nekryjí s počtem obcí ve SO ORP. Začlenění obcí do pracovního regionu, nepatřících však do daného SO ORP může vypočtenou míru nezaměstnanosti zlepšovat či zhoršovat.

Tab.3.1.6 Vývoj nezaměstnanosti v Plzeňském pracovním regionu v letech 2000 - 2005 (k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Index počtu uchazečů o zaměstnání (%) rok 2005 k roku		Rozdíl podílů z celkového počtu uchazečů 2005 - 2002 (procentní body)					Rozdíl míry nezaměstnanosti (procentní body) rok 2005 k roku	
			osob ve věku		osob s délkou evidence		žen		
	2000	2002	do 24 let	50 a více let	do 6 měsíců	nad 12 měsíců		2000	2002
Pracovní region	110,6	101,3	-5,5	6,0	-2,0	2,4	2,6	0,69	0,09
v tom mikroregiony:									
Domažlice	163,1	109,2	-5,3	7,1	-9,1	12,0	2,9	2,61	0,57
Holýšov	155,4	121,5	-7,4	2,7	-8,8	8,9	1,7	2,41	1,19
Horáždovice	159,5	136,8	-5,8	6,5	-0,2	2,1	2,8	3,16	2,27
Klatovy	129,8	135,1	-12,1	6,3	-1,0	4,5	0,9	1,80	2,04
Kralovice	127,0	104,3	-4,7	2,6	-1,5	-1,3	3,7	2,58	0,51
Nýřany	94,3	90,4	-5,3	5,7	-1,3	0,4	3,1	-0,37	-0,65
Plzeň	143,6	120,1	-6,8	1,2	-6,0	6,8	6,6	1,61	0,89
Přeštice	93,8	98,4	-7,8	4,1	-0,5	2,0	3,8	-0,57	-0,14
Rokycany	143,7	101,9	-0,8	5,2	3,0	3,3	-3,1	1,66	0,10
Stříbro	94,2	99,2	-7,4	7,5	-4,6	7,2	0,2	-0,45	-0,06
Sušice	126,3	109,1	-2,7	7,2	-2,6	3,3	1,9	2,04	0,81
Tachov	96,1	98,8	-7,0	8,8	4,3	-3,0	6,2	-0,43	-0,12

1) míra nezaměstnanosti je vypočtena jako podíl registrovaných uchazečů o zaměstnání celkem (od roku 2005 pouze dosažitelných) a obyvatel ekonomicky aktivních (podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001)

Tabulka 3.1.6 porovnává vývoj nezaměstnanosti v pracovních regionech za dvě časová období. Za rok 2000 jsou k dispozici data za celkovou míru nezaměstnanosti, zatímco od roku 2002 jsou publikovány i údaje o počtu nezaměstnaných podle věku a délky nezaměstnanosti.

Hodnotíme-li změny ve věkové struktuře nezaměstnaných, nejvyšší snížení podílu mladých osob ve věku do 24 let zaznamenal mikroregion Klatovy. Ve skupině osob nad 50 let se podíl nejvíce zvedl v mikroregionu Stříbro. Největší pokles krátkodobě nezaměstnaných zaznamenal mikroregion Domažlice, zatímco podíl dlouhodobě nezaměstnaných stoupl v mikroregionu Domažlice a Holýšov.

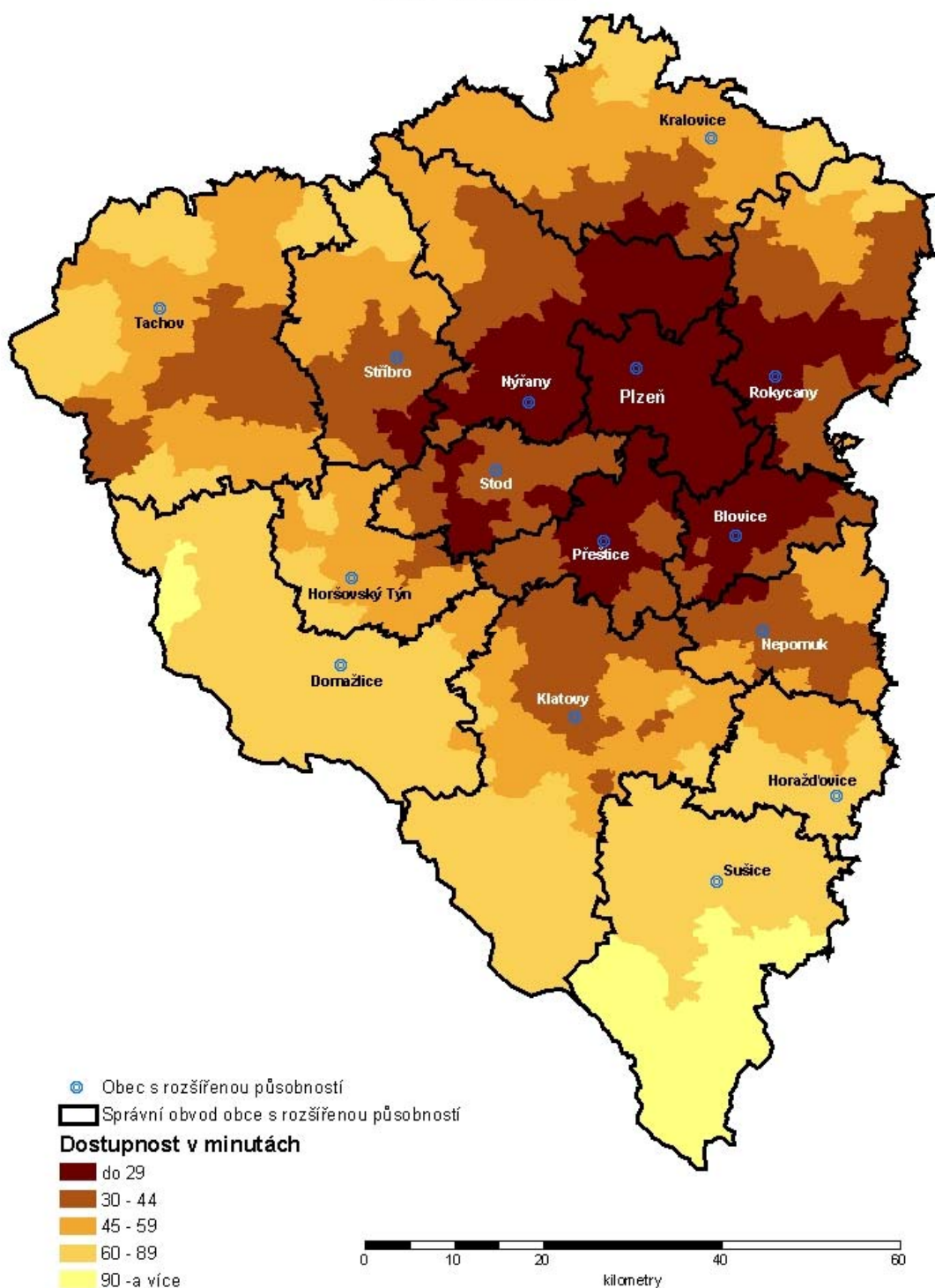
3.2 Časová dostupnost individuální dopravou

Na základě získaných údajů z internetových stránek www.mapy.cz byla vyhodnocena časová dostupnost krajského města a sídel ORP, tedy nejkratší doba, za kterou lze do nich dojet individuální dopravou. Tyto údaje byly za obce zmapovány z hlediska času a sestaveny následující mapy.

Z vyhodnocení zjištěných údajů vyplývá, že rádius krajského města je poměrně široký. Větší část obcí (cca 51%) je časově vzdálena od **krajského města** 30 až 59 minut, zhruba 25% obcí pak ještě více (60-89 min.). V krajském městě žije téměř 30% obyvatelstva Plzeňského kraje, v obcích vzdálených do 30 minut jízdy individuální dopravou cca 23% a nejvíce v obcích (téměř jedna čtvrtina), vzdálených půl až hodinu jízdy (31%). S přibývajícím časovým intervalem podíl obyvatelstva klesá. Více jak hodinu a půl je vzdáleno necelé 1% populace.

Časová dostupnost krajského města individuální dopravou v Plzeňském kraji

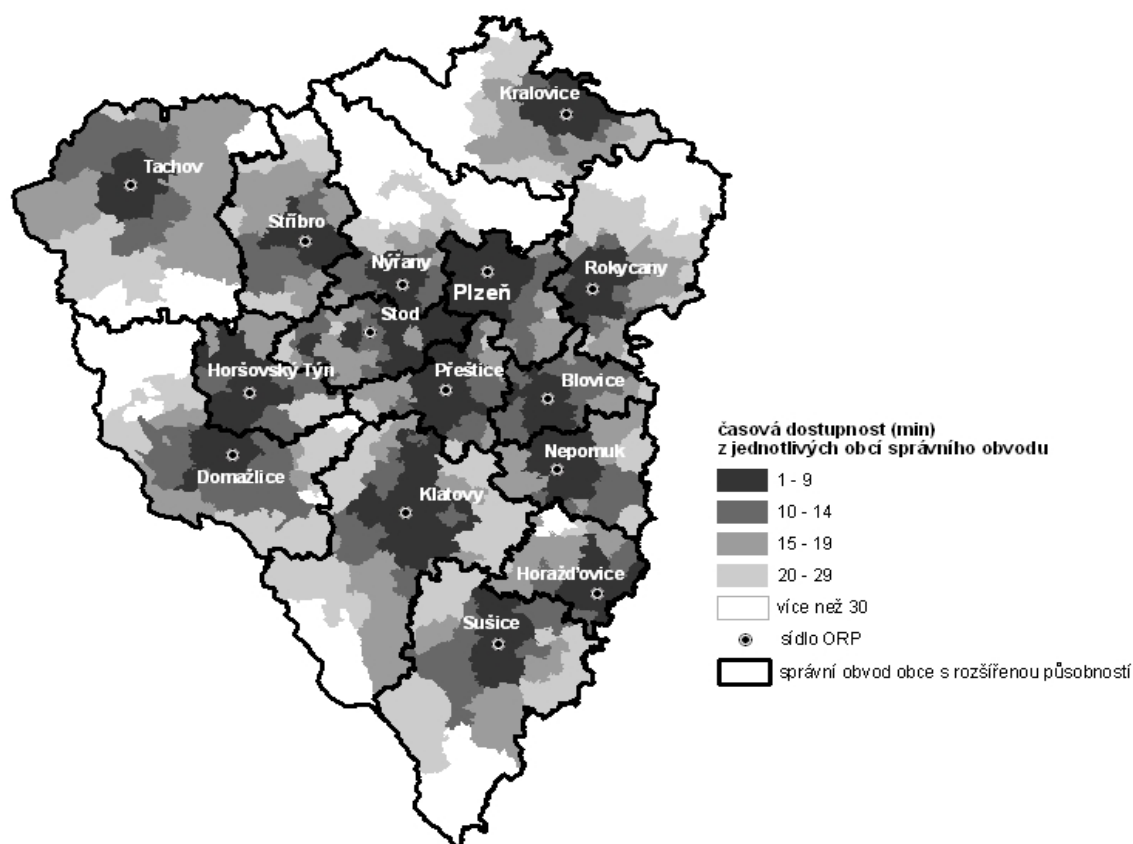
Zdroj : www.mapy.cz

Z mapových podkladů byla hodnocena i **časová dostupnost sídla SO ORP** v rámci správního obvodu. Přímo v obcích ORP žije 51% obyvatelstva Plzeňského kraje. Téměř 18% obcí z Plzeňského kraje je vzdáleno od sídla svého ORP do 10 minut. Převážná část obcí do 10 až 14 minut (20% obcí) a největší podíl zaznamenal interval 20-29 minut (25% obcí). V přepočtu na podíl obyvatelstva je nejčetnější časová dostupnost od 10 do 15 minut (13% obyvatel), další pak od 15 do 20 minut (cca 11%). S narůstajícím časovým intervalem podíl obyvatelstva klesá.

Časová dostupnost sídel obvodů ORP v Plzeňském kraji individuální dopravou

Zdroj: www.mapy.cz

Časovou dostupnost krajského města i sídel SO ORP lze hodnotit z více aspektů na základě demografických, ekonomických a sociálních charakteristik.

Existuje celá řada pohledů na **funkční regiony**. Lze je hodnotit podle účelu pro který byly vytvořeny, ať už se jedná o sdružení obcí pro rozvoj určité oblasti, k řešení problémů nezaměstnanosti, využití místních zdrojů pro rozvoj obcí, k řešení zaostávající infrastruktury či zlepšení podmínek životního prostředí.